

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Martinii Tridentini E Societate Jesu Sinicae Historiae Decas Prima

Martini, Martino

Monachii, 1658

Secundus Imperator Chingus. Imperavit annis XXXVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11848

Quos tamen omnes Praefectorum armis fractos domitōsque coëgit ad obsequium redire. Quo autem pacto CHEUCUNGUS pro Imperatore victimam sese devoverit, ipse scriptum reliquit in sacris divinationum libris; quos arcæ aureæ inclusos, in avorum aula servabat, cuiusque rei memoria post magno fuit usui, ut ostendemus paulò infra.

SECUNDUS IMPERATOR CHINGUS.

Imperavit annis XXXVII.

CHINGUS ab Vo patre sceptri relictus heres, ætate nondum captâ imperio, dum maturesceret, eximium interim adiutorem CHEUCUNGUM habuit. Hic namque cùm huic familiæ cuperet, factumque vellet ex animo, Imperatorem adhuc puerum juxta demortui parentis sepulchrum exstructâ domo inclusum cum præceptore, virtuti studere jubet; ipse tutelæ officio rempubl. administrat. In quo tanta ejus prudentia atque moderatio eluxit, ut reguli beneficiarj ad unum omnes, nullâ prorsus invadendi ab eo imperij suspicionem ultro venientes, in ejus tanquam Imperatoris fidem ac clientelam conferrent sese, sine armis, sine secessione. Illud dignum miratu, siquid delinqueret Imperator; PEKINUM (id præceptori erat nomen) verberibus exceptum spectante puero, simul ut eâ pænâ se dignum agnosceret, simul ut in posterum ita se gereret, ne præceptorem suum subjiceret verberibus. Tanta est enim apud Sinas præceptorum veneratio, tantus amor, ut in hoc ante reliquas nationes videantur aliquid habere singulare. Nunquam discipulus adversâ fronte præceptori confidet, sed in loco humiliori. Et hoc non modò servatur, dum illi dat operam; sed etiam deinceps, quoad vixerit. Semper illum nominat præceptorem, qui titulus apud Sinas summus habetur; semper se discipulum; Ac licet discipulus superiorem teneat aliquando gradum dignitatis, quàm præceptor; hunc tamen eadem ille veneratione, quâ antè prosequitur. Similiter in consuetâ salutatione, quam non voce, sed scripto sibi mutuam more gentis, impertiunt, accepto, redditōque nomine, discipulum se scribit, Præceptor autem re-

*Cyolo 17. anno
23. ante Chro-
stum 1115.*

*Schola juxta
sepulchrum.*

*Peccata disci-
puli præceptor
luit.*

*Præceptor in
pretio Sinæ.*

M 3

salutans

90
salutans eum, non se præceptorem scribit (hoc enim esset summæ arrogantiæ; sed amicum. Estque inter eos tanta semper amoris conspiratio, ut mutuam operam in rebus omnibus constanti fide sibi tradant. Nec aliud, si à patre discesseris, est Sinis præceptore majus aut præstabilius. Hac igitur arte corrigebat Imperatorem CHEUCUNGUS, solerter cavens, ne unquam cæderetur. Hic enim honor habetur regibus, ut eos velut sacrosanctos tangere sit nefas.

Sed CHEUCUNGUS licet talis esset ac tantus vir; invidiæ, quæ magnam virtutem sæpe, velut umbra corpus sequitur, haud expers fuit. Potentia ejus malis nimia, & quia votis suis obstare suspicabantur, invisâ primùm iniquis sermonibus materiam præbuit. Mox, ut fit, odio tumescente res eò evasit, ut Imperatoris quoque animum sinistra de eo cogitationes sauciarent. Quiritando moram solitudinis incusare, & ambitiosè timere, ne tutelæ specie in se traheret imperium. CHEUCUNGUS, cognitis, quæ spargebantur, actutum excessit aulâ, bonis omnibus indignantibus. At lætus Imperator tanquam periculo & jam pridem molestâ sibi pietate functus gubernacula imperij tractare ipse coepit. Sed auspicio non satis felici; & rebus adversis vehementer jactatus, in antiquorum denique Imperatorum aulâ necessitate coactus, arcam auream aperuit. Procellâ namque reipubl. imminente, quid agendum esset libri de divinatione, tunc solum legi soliti, consulebantur. Hos igitur fortè aperienti, ecce prima se offert historia de CHEUCUNGO, quem pro VO ægotante sese victimam obtulisse suprâ dictum. Quâ perlectâ, inusitata pietatis miraculo attonitus, illico damnat factum suum, tristis confususque lacrimis, absentem ipse quærit, & in pristinam Colai dignitatem restituit. Memorant scriptores Sinici, sub idem tempus, quo CHEUCUNGUS reducebatur, repentè immoderatâ tempestate coortâ, Cælo tantum imbrium effusum, ut arborum rami segetesque ad terram usque deprimerentur. Illo verò appropinquante adversum ventum ita spirasse, ut omnia resurgerent in priorem lætitiâ, velut gratabunda de illius reditu; quem quidem faustum consecuta eo anno rerum, omnium ubertas asseruit.

*Arca aurea:
divinationes
sentient.*

*Ventus erâ
gens.*

Hoc rerum statu, paterno se imperio exutum agrè ferens VUKENGUS regulus, cum QUONXOO, & alijs compluribus in Imperatorem insurgit, causam suam ferro acturus. Quos CHEUCUNGUS primò bonis verbis ad quietem hortatus, ubi nihil profecit, duorum annorum

annorum bello eos ad obsequium redegit. VUKENGUM & QUONXOUM captos tanquam rebellionis duces & authores interfecit, reliquos Regulos Præfectosque in ordinem redactos multavit exilio. In eo bello miror impensè, quòd CHEUNGUS ejus Ducem VICIUM VUKENGI patrum legit, nullam prævaricationis suspicionem trahens è sanguine. Qui quidem longè post fidem fuit VICIO, contra nepotem excellenti virtute pro novo Imperatore pugnantem. Victorem reguli dignitas secuta, SUNG indigetata, provinciæ HONANÆ, ubi nunc QUEITE Civitas, raram ejus fidelitatem ad posteros propagavit. Quam haud paullò fecit illustriorem Imperatoris in eo fiducia. Tranquillatis enim rebus cum ei totius esset imperij commissa cura, & hujus occupandi sæpe fulgeret occasio; nihil unquam tentavit, rectè ac sapienter sceptris anteponebat fidem.

Sub hæc tempora prima legatio missa è COCHINCHINA, Siniis KIAOCHI appellatâ, multis cum muneribus; inter quæ erat alba gallina silvestris, siue Phasiana. Legatus ab Imperatore causam adventus interrogatus, ita respondisse fertur. *Triennium jam est, ex quo nobilissima fertilitatis est, eoque abundans omnium copiâ rerum nostra regio. Hanc felicitatem auget temporum summa tranquillitas, Calo, terrâ, marique perpetuâ pace ridentibus, nullâ uspiam vel segetum, vel navium injuriâ. Regi nostro penitus persuasum est, hoc ex eo fieri, quia in Sinarum regnis degat quidam, cujus sanctitati vulgarem modum supergressa, tantum à Calo tribuatur. Auditus benignè legatus, adornansque jam reditum donatus est à CHEUCUNGO machinâ summo artificio factâ, quæ sua sponte respiciens austrum irrequietâ lege certum monstrabat iter, siue terrâ illud, siue mari facientibus. Ea duabus syllabis CHINAN appellabatur; iisdem omnino, quibus nunc Sinæ magnesiâ acum significant. Argumento haud dubio, ejus usum illo jam tempore apud Sinas inventum, ad alias inde nationes, meâ quidem sententiâ, transiisse. Hanc igitur machinam ducem secuti Cochinchinenses, unius anni spatio domum rediere. Imperator quintum imperij annum attigerat, studiorum puerilium nondum planè oblitus; cum aliquando eum incessit cupido ludendi. Ergo cum YO fratre natu minore colludens, dato per jocum nescio quo codicillo, regulum eum facit. Tunc adstans morum Præfectus, *Promissa Imperatoris, inquit, etiam inter ludendum pondus habere debent. Quod modo fratrem promissisti, eo standum est tibi. Cautos quidem oportet esse principes in loquendo;**

*Alba gallina
mansu regior*

*Lusus regum
serius.*

quendo; sed multo magis in prestando fidos. Ita vertit in serium jocus; & Imperator Yo ditionem TANGUM dictam, ubi nunc TAIQUEN Civitas, cum reguli potestate cessit. Undecimo imperij anno CHEUCUNGU obijt, postquam præclare multa fecerat, multa etiam scripserat, pari utrinque laude; quæ Sinensium libris mandata, passim est legere. Corpus illius terræ reddidit; regio more prope sepulchrum patris; haud existimans fas esse, tantum virum, ut subditum tractari.

Vini usus, tam, dicitur.

Ceterum cum agerentur aliquando imperij comitia; mirum quam splendidam de vino & bene longam orationem Imperator ad regulos, atque Præfectos habuit. Inter alia liber XUKING refert hæc locutum. Vinum à Cælo permissum hominibus eâ lege, ut inter sacrificia duntaxat, que Cælo sunt, adhibeatur; malorum omnium, que in orbe terrarum sunt, causam ex ebrietate existere; nullam stirpem aliâ re, quam nimio vini usui interijisse. Sub hoc etiam Imperatore sortibus consultum referunt, de diuturnitate imperij; quarum favore successores ex eadem familiâ triginta in octingentesimum usque annum sperare jubebatur, nullo extero intercedente.

TERTIUS IMPERATOR KANGUS.

Imperavit annis XXVI.

*Cyclo 27. anno
60. ante Chri-
stum 1078.*

Hic acceptis per manus à patre sceptris, imperium in profundissimâ pace domi forisque continuit. Quippe annis viginti duobus, quibus rerum potiebatur, neque in provincijs, neque foro vel armis est, vel legibus unquam certatum. Mores placidi, suaves, sine fastu, & generosâ simplicitate læti. Sic fiebat, ut carus omnibus; summis æquè ut infimis, acceptusque esset. Pax ei cum primis cordi erat; KANGO, quod quietum seu placidum significat, inde dicto. Nec minùs musicâ delectabatur. Quanquam dicere solebat: *Non idcirco reges ad culmen evectos, ut bene curent atatem suam, cum perturbatione civium, ac molestiâ; sed lætis omnibus, tum v. r. o. ipsis quoque lætandum.* Et quoniam ab alijs rebus otium erat, totum se agriculturæ dedit. Prima cura fuit per CHAOCUNGU præfectum agrorum inire

Quando lætandum Principi?